

11. RAHVUSVAHELINE FENNOUGRISTIDE KONGRESS

9.–14. augustini 2010 leidis Ungaris Piliscsabas aset XI rahvusvaheline fennougristide kongress (CIFU 11), mille korraldas Péter Pázmányi Katoliikliku Ülikooli soome-ugri õppetool. Kongressi keskne teema oli „Soome-ugri rahvad ja keeled XXI sajandil: uurali (soome-ugri ja samojeedi) rahvaste ühiskondlik, kultuuriline ja keeleline olukord ning perspektiivid”. Käesoleva sajandi algul on ohustatud vähemuskeelte ja kultuuride uurimine üks olulisemaid teaduslikke küsimusi. Kongress toimus Piliscsaba ülikoolilinnakus, mis asub 25 km kaugusel Budapestist. Osavõtjaid oli koos saatjatega 450 ringis 20 riigist, esindatud olid lisaks soome-ugri rahvaste asualadele riigid, kus ka tegeldakse soome-ugri keelte uurimise ja õpetamisega, tulijaid oli kaugetestki maa-dest: Austraaliast, Jaapanist, Ameerika Ühendriikidest ja Kanadast. Kongressi plenaar- ja sektsiooniistungid ning sümposiumid viidi läbi ülikooli nüüdisaegsetes auditooriumides, fuajeedes olid väljas stendiettekanded, korraldatud oli raamatunäitus. Sektsiooniettekanded oli jagatud nelja rühma: 1) keeleteadus; 2) etnoloogia ja rahvaluule; 3) kirjandus; 4) ajalugu, arheoloogia ning antropoloogia, kokku esitati 200 ettekannet. Paralleelselt toimunud 20 sümposiumil esitati 169 ettekannet. Plenaaristungil kuulati ära kaheksa plenaarettekannet.

Avaistungil tervitas osavõtjaid Ungari riigisekretäri asetäitja László Dux, Soome Parlamendi esindaja Raija Vahasalo, Ungari Teaduste Akadeemia nimel ütles tervitussõnad asepresident Miklós Maróth, katoliikliku ülikooli

poolt dekaani asetäitja András Cser, loeti ette rektor György Fodori pöördumine. Seejärel rääkis kongressi peasekretär Gábor Zaicz seoses ülikooli 375. aastapäevaga selle asutaja Péter Pázmányi (1570–1637) elust ja tegevusest. Praeguses kohas on ülikool aastast 1994, uued õppehooned on ehitatud endiste sõjaväekasarmute asemele.

Kongressi kuulutas avatuks selle president Sándor Csúcs.

Plenaaristungid avas U.-M. Forsberg (Helsingi) ettekandega „Ekspressiivne sõnavara soome-ugri algkeele varastes faasides”. Ta käsitles etümoloogilise uurimistöö üht kõige raskemat probleemi, nn deskriptiivse sõnavara päritolu ja püüdis leida meetodit uurimistöö uuele tasandile viimiseks. Ta rõhutas, et tuleb vahet teha sõnade etümoloogial ja päritolul. Etümoloogia tugineb häälikuseaduslikele vastavustele ja püüab kindlaks teha algvormi, millest tulenevad kindlate reeglite järgi tütarkeelte sõnad. Sõnade päritolu puhul tuleb arvesse võtta ka häält jälgendavad ehk imiteerivad sõnad (häälikusümboolika), mille puhul ranged häälikuseadused ei kehti. Näiteks varieerub läänemeresoome keeltes esisilbi vokaal afektiivsetes tüvedes. Ta väitis, et kui sama afekti suhtes tundliku semantilise välja sõnad varieeruvad sarnaselt, on tegemist afektist tingitud varieerumisega. Küsimusele, kas häälikusümboolika on keelest sõltuv või universaalne, leidis ta soome-ugri keeltest näiteid mõlema seisukoha toetuseks ja vastu. Forsberg väitis, et erinevalt üldlevinud seisukohast ei pruugi häälikusümboolikast ajendatud sõnad olla suhteliselt

noor sõnavara. Ka nende sõnade hulgas võib olla väga vanu tüvesid, kuid me ei saa rekonstrueerida nende puhul tervet tüve, vaid ainult juure või fonestee mi. Lõpetuseks esitas Forsberg läänemeresoome-saami ning soome-ugri fonesteede ja nendest tütarkeeltes tekkinud tüvede loetelud. Vastulauseks sai sõna László Honti (Budapest), kes ütles, et ettekanne tekitas temas segadust. Ta kritiseeris ükshaaval Forsbergi esitatud afektiivseid sõnu ja tüvede rekonstruktsioone ja väitis, et ei saa aru Forsbergi etümoloogia ja päritolu eristusest, samuti sellest, millist rekonstrueeritud foneemisüsteemi ta kasutab, kuid ootab edaspidi huviga esitatud meetodi täpsemaid teoreetilisi aluseid ja ka praktilisi uurimistulemusi.

Huvitavat ja päevakajalist kirjakeele arenguga seotud teemat käsitles László Keresztesi (Debrecen) plenaarettekanne „Soome-ugri kirjakeelte küsimused viimase aja piiblitõlgete valguses”. Ta andis ülevaate soome-ugri piiblitõlgete ajaloost ja uurimistööst, keskendudes viimaste aastate uurimustele, mis kasutavad kontrastiivset analüüsi ja teisi meetodeid ning laensõnade, oma sõnade, tõlkelaenude ja neologismide suhtele piibliterminite erikeelsetes tõlgetes. Olulise ülesandena nägi Keresztesi põhjalikku, kõiki soome-ugri keeli hõlmavat võrdlevat uurimistööd ja neologismide sõnaraamatu koostamist, mida saaks kasutada arengutee alguses olevate väikerahvaste kirjakeelte jätkuval arendamisel.

Soome-ugri keelte prosodia uurimise mahuka projekti hetkeseisu võttis kokku Ilse Lehiste (Columbus) ja Karl Pajusalu (Tartu) plenaarettekanne. Kümne aasta jooksul on Tartu Ülikool olnud soome-ugri keelte foneetika uurimiskeskus, kus nüüdisaegsete akustikavahendite abil on põhjalikult uuritud liivi, ersa, niidumari ja teisi keeli. Ära on tehtud väga suur töö ja positiivne on see, et projekt jätkub nii uute keelte

kaasamisega kui ka kontrastiivsete, võrdlevate uurimustega.

Viimase päeva plenaaristungil esitas Eleonora Saveljeva (Sõktõvkar) koos Rimma Goldinaga (Iževsk) koostatud ühisettekanne „Permi rahvad rauaajal (arheoloogia materjalide põhjal)”, kaasettekanne oli István Fodorilt (Budapest). Keeleteaduslik ettekanne järgnes Lars-Gunnar Larssonilt (Uppsala), kes kõneles ühe saami praeguseks tugevasti muutunud keelekuju Umeå variantidest (ehk murretest). Laial alal paikneva keele sõnavara on varem kohati rikkalikult talletatud ja see pakub häid uurimisvõimalusi, esineja näitas, misuguseid meetodeid on ta selleks ise kasutanud. Kaasettekanne tegi Sirkka Saarinen (Turu). Vilmos Voigt (Budapest) kõneles soome-ugri semiootikast, kaasettekanne pidas Pirjo Kukkonen (Helsingi).

Keeleteaduslikud ettekanded oli jagatud üheteistkümmesse sektsiooni. 1. ja 2. sektsioon koondas ettekandeid, mis vaatlesid fennougristika üldisemaid küsimusi, hõlmasid mitut soome-ugri keelt või soome-ugri keelte ja teiste keelkondade võrdlust. Teemaatika oli lai, käsitleti soome-ugri keelte ajalugu ja uurimislugu [nt Pauli Saukkonen (Helsingi), István Nyirkos (Debrecen)], jaapanlaste osa soome-ugri keelte uurimises (Tetsuro Ikeda), keelekontakte ja kakskeelsust [nt Anatoli Kuklin (Joškar-Ola), Tiiu Salasoo (Sydney)], grammatika- ja sõnavaraküsimusi [nt Elena Rjabina (Tallinn) ja Mari Uusküla (Tallinn) ühisettekanne], sõnaraamatute koostamist [Margit Langemets (Tallinn)].

Ülejäänud sektsioonides käsitleti üksikuid keelerühmi või keeli. Väärrib märkimist, et osa keelesekttsioone (nt mari keele oma) juhatati oma keeles, samuti toimus arutelu peamiselt oma keeles. Kahjuks alati ettekandeid välja kuulutatud keeles ei peetud, mis tekitas nii mõnigi kord probleeme.

Läänemeresoome keelte sektsioonis käsitles ligi pool ettekannetest eesti keelt kõige erinevamatest aspektidest: Folke Müller (Giessen) kõneles saksa mõjust eesti sõnajärjele, Birute Klaas (Tartu) Tartu Ülikooli keelepoliitikast, Kazuto Matsumura (Tokyo) adessiiviga kasutatavast *mast*-vormist, Sven-Erik Soosaar (Tallinn) eesti kristlike terminite kujunemisest, Iris Metsmägi (Tallinn) eesti oleviku partitsiibist, Pire Teras (Tartu–Helsingi) Leivu murraku vältetest, Maria Frick (Helsingi) soome-eesti kakskeelsetest konstruktsioonidest, Heinike Heinsoo (Tartu) soome, eesti ja vadja kollokatiivsetest omadussõnadest. Kolm ettekannet oli pühendatud eesti keele suulise kõne uurimisele. Pärtel Lippus (Tartu) ja Karl Pajusalu (Tartu) käsitlesid eesti sõnaprosoodiat vältete kontekstis. Hille Pajupuu (Tallinn) ja Rene Altrov (Tallinn) analüüsisid emotsiooni kandvate fraaside paiknemist kirjalikus tekstis ja suulises kõnes. Liisi Piits (Tallinn) ja Meelis Mihkla (Tallinn) püüdsid tuvastada, kas eestikeelses suulises kõnes on täheldatav indoeuroopa keeltes levinud tendents, et sagedamini koos esinevaid sõnu hääldatakse kiiremini kui harvemini koos esinevaid, s.t kas sõnadevahelise kollokatsiooni tugevus mõjutab kõnetempot.

Kongressi raames korraldati 11 keeleteaduslikku sümpoosioni. Kolmel neist arutati uurali keelte tüpoloogia küsimusi. Ettekannetes lahati nii üksikuid keeli puudutavaid kui ka uurali keelte üldprobleeme, näiteks uurali kohakäänete semantikat, impersonaali struktuuri, komitatiivi ja instruktiivi semantilisi vasteid, aspekti vormi Volga-Kama regioonis, eituse väljendamist nii keeliti kui ka keelerühmade lõikes. Juttu oli ka indoeuroopa või turgi mõjudest mingis uurali keeles või keelerühmas, näiteks põhjasaami keele grammatilise süsteemi kujunemisel, koolasaami palatalisatsioonil. Eituse sümpoosioni

üks organiseerijaid Anne Tamm (Budapest–Firenze) tõi eestikeelseid näiteid osutamaks abessiivi- ja karitiivivormilise eituse eripära. Eesti ja soome keel olid uurimisobjektiks kahes ettekandes: Helle Metslang (Tartu) võrdles Euroopa keskmise standardi (SAE) tunnusjooni eesti ja soome keele struktuuris võimalike saksa ja vene mõjutustega. Ritva Laury (Helsingi) ja Renate Pajusalu (Tartu) käsitlesid defiiniitsuse ning indefiiniitsuse väljendamist eesti ja soome vanas kirjakeeles. Krisztina Korencsi (Budapest) analüüsis eesti verbide *panema*, *ajama*, *laskma* ühendite kausatiivset kasutamist kõrvutatuna ungari vastetega. Pikem diskussioon toimus uurali tüpoloogia andmebaasi projekti ümber, mida tutvustas tüpoloogia sümpoosioni organisator Ferenc Havas (Budapest).

Sümpoosioni „Keeleilmingute areaalsed suhted“ kaks ettekannet põhines äsja valminud läänemeresoome keeleatlase „Atlas Linguarum Fennicarum. ALFE“ materjalil: sümpoosioni korraldaja Vilja Oja (Tallinn) käsitles läänemeresoome murrete innovatsioonide levikut ja Helmi Neetar (Tallinn) rääkis lõunaeesti sõnavaralistest suhetest. Dezső Juhász (Budapest) ja Erika Terbe (Budapest) tutvustasid Rumeenias kõneldavate ungari murrete atlast, andes samas informatsiooni ka teiste ungari murrete atlase kohta. Rõõmuga kuulsime, et Iževskis on trükitud udmurdi murdeatlase esimene köide ja Peterburi Ülikoolis kavandatakse Ingerimaa murrete atlase koostamist. Kõne all oli muidki murdenähtuste levikuga seonduvaid uurimusi, näiteks Ellen Niit (Tartu) käsitles eesti Saarte murde prosoodia variante.

Cornelius Hasselblatti (Groningen) juhtimisel toimus sümpoosion „Uurali keelte kontaktid“. Selle esimeses osas olid tähelepanu keskmes läänemeresoome keeled. Riho Grünthal (Helsingi) käsitles läänemeresoome keelte muute-

lõppude sünkretismi. Merlijn de Smit (Stockholm) arutles läänemeresoome passiivi päritolu üle. Janne Saarikivi (Helsingi) pakkus välja võimalikke seni tuvastamata vanu slaavi laene läänemeresoome keeltes. Lembit Vaba (Tampere) tõstis esile vajalikke uurimisvaldkondi balti ja läänemeresoome vaheliste keelekontaktide osas (nt vokalism). Eberhard Winkler (Göttingen) tutvustas salatsiliivi laenukihte. Rogier Blokland (Hamburg) rääkis vene mõjudest eesti murrete süntaksile ja morfoloogiale. Kaugemate sugulaskeeltega seoses oli juttu uurali ja naaberkeelte vahelistest morfosüntaktilistest laenudest, mordva keelte viiest laenukihist (iraani, balti, gooti, turgi, vene), mari keelekontaktidest, koolasaami kontaktidest, komi keelekontaktidest teiste uurali keeltega ning samojeedi kontaktidest. Suurt tähelepanu äratas Károly Gerstneri (Budapest–Piliscsaba) ettekanne ungari keele sõnaraamatu tähtsusest ungari kultuuriloos. Mahukas sõnaraamat annab ülevaate viimase 230 aasta sõnavarast, sõnaartiklites on esitatud näited kirjalikest allikatest 1772. aastast alates. István Bátori (Koblenz) tutvustas Ungari TA Keeleteaduse Instituudi ja Koblenzi Ülikooli koostöös valminud uurali keelte etümoloogilist andmebaasi Uralonet (<http://www.uralonet.nytud.hu/uewww/index.html>).

Kahe sümpoosioni teema seostus süntaksiga: „Soome-ugri keelte süntaks ja universaalne grammatika” ning „Osalause sidumine, partiklid ja partikliks muutumine eesti ja soome keeles”. Eesti keele kohta oli kaks ettekannet: Leelo Keevallik (Uppsala) analüüsis sõnaga kujunemist ja Helen Plado (Tartu) võrdles *kuna* esinemust küsi- ja sidesõnana.

Pirkko Muikku-Werner (Joensuu) ja Johanna Laakso (Viin) initsiatiivil toimus sümpoosion „VIRSU ehk soome-ugri keeled võõrkeelena”, kus enim tähelepanu pöörati soome keelele,

tuues välja sõlmküsimumi, kuid ka keelte võrdlusest lähtuvaid tähelepänesid. Näiteks Marja Seilonen (Jyväskylä) analüüsis umbisikuliste väljendite kasutamist soome keelt õppivate eestlaste ja ungarlaste kirjalikes töödes. Hannu Remes (Joensuu) võrdles soome ja eesti keele võõrkeelena õpet, süvenenumalt morfoloogilist tasandit, eriti muutesüsteeme. Omaette bloki moodustasid korpusepõhised uurimused. Siin esinesid ka Pille Eslon (Tallinn) ja Annekatrin Kaivapalu (Tallinn), kes vaatlesid emakeele mõju ühelt poolt soome keelt õppivatel eestlastel ning eesti keelt õppivatel soomlastel ja teiselt poolt eesti või soome keelt õppivatel venelastel. Sümpoosioni lõpus arutati VIRSU ühingu tulevikuplaane.

Mitme sümpoosioni huviojektiks oli keelepoliitika ja soome-ugri kirjakeelte areng. Jevgeni Tsõpanovi (Sõktõvkar) korraldatud sümpoosionil „Kirjakeelte areng globaliseerumise tingimustes” räägiti udmurdi, komi ja handi keelte olukorrast ning normeerimisest, sealhulgas udmurdikeelseist piiblitõlgetest. Permi keelte staatusest ning soome-ugrilaste keelelisest seisundist oli juttu ka sümpoosionil „Keele planeerimine läänemeresoome vähemuskeelte jaoks”. Muuhulgas esitati siin kveeni ja *meän*-keele alaseid uurimusi, näiteks üks sümpoosioni organiseerijatest Harri Mantila (Oulu) vaagis, kas kveeni dentalspirant on reliktne või laenatud. Teine organisator Helena Sulkala (Oulu) andis praktilist nõu keele planeerimiseks.

Fennougristika ja kultuuriloo sümpoosionit juhatas Marianna Anduganova (Hantõ-Mansiisk), kes avaettekandes valgustas oma isa, mari fennougristi Juri Anduganovi missiooni. Ta peatus ka isa aspirantuuriaastatel Tartu Ülikoolis, kus tema juhendajaks oli Paul Ariste. Eesti sõbrana pidas Juri Anduganov tähtsaks eesti keele ja kultuuri tutvustamist ja seadis sisse Mari Riik-

likus Ülikoolis eesti keele õpetamise. 2002. aastal lahkus ta Hantõ-Mansiiskisse Jugra Ülikooli, kus rajas soomeugri keeleteaduse ja üldkeeleteaduse kateedri. Ta hukkus autoõnnetuses Joškar-Olas peetud 10. fennougristide kongressi eel, olles selle president. Piret Norvik (Tallinn) tegi ülevaate rannamurde läänepoolsete murrakute sõnavaralistest suhetest soome keelega ja rannamurde praegusest seisust. Elavat vastukaja tekitas Swietlana M. Czerwonnaja (Toruń–Moskva) julge keelepoliitiline väljaastumine, milles ta avaldas toetust Katrin Saksa 2006. aastal Euroopa Parlamendile esitatud raportile, mis käsitles Venemaa soomeugri rahvaste olukorda.

Eraldi sümposiumi oli pühendatud ohustatud uurali keelte materjali säilitamisele. Käsitleti nii välitöid kui ka keeleainese dokumenteerimist, arhiiveerimist ja kirjeldamist.

Keeleprobleeme arutati ka mitut valdkonda hõlmavatel sümposiumidel, nagu „Vepsa keel ja kultuur“, „Multikultuursus ja mitmekeelsus läänemeresoome kirjanduses“, „Fennougristika ja kultuuriajalugu“.

Sümposiumid olid programmis reastatud registreerimisnumbrite järgi (mitte päevade kaupa), mistõttu kongressi delegaatidel jäi mõnigi ettekanne õigel ajal tähele panemata. Kõik esinejad ei olnud saabunud ega isegi parandatud programmist veebilehel kustutatud, mistõttu täpne ülevaade toimunust puudus.

Ülikooli peahoone fuajees oli välja pandud mitukümmend vaatmikku, mis tutvustasid viimaste aastate uurimistulemusi. Esiletõstmist väärivad mitme ohustatud keele uurimisprojekte kajastavad vaatmikud, nt saami [Michael Rießler (Freiburg)], eenetsi [Florian Siegl (Tartu)], Kaur Mägi (Tartu)] ja mitme Siberi väikekeele [Andrei Fil-tšenko (Tomsk)] dokumentatsiooni ja uurimisprogrammide töö kokkuvõtted

ja tegevuskavad. Stendiettekanded pakkusid ülevaadet erisuguste andmekogude ja korpusde kohta: Soome Kodumaa Keelte Uurimiskeskuse heliarhiiv (asutatud 1959. aastal, heliülesvõtteid 23 000 tundi, neist soome murrete lindistusi üle 15 500 tunni), Eesti emotsionaalse kõne korpus jms.

Soomeugri rahvaste olukorda kajastas kogu päeva kestnud filmiprogramm. Mitu filmi oli pühendatud hantidele, nt Zoltán Szalkai (Ungari) filmid hantidest-põhjapõdrakasvatajatest „Nomadid“ (2005) ning „Külaelanikud“ (2009) handi ja ungari keeles. Dokumentaalfilme oli ka permikomidest (Indrek Jääts „Permikomi sügis“, 2009) ja neenetsitest (Anastasia Lapsui, Markku Lehmuskallio „Pudana, viimane omasugune“, 2009). Neid filme tasuks meil Eestiski näidata.

Kongressi eelviimasel päeval käidi ekskursioonil Lääne-Ungaris. Kõige rohkem osavõtjaid kogunes reisile Zirci, kus tutvuti Antal Reguly muuseumiga, ja Tihanyisse. Teisel marsruudil sõideti Visegrádi ja Esztergomi, kolmandal tutvuti Győri vanalinna vaatamisväärsuste ja Pannonhalma kloostri, kus on suur raamatukogu. Piliscsabasse jäänud tegid jalgsimatka mägedesse.

Kongressi lõpetamisel võtsid sõna Venemaa Föderatsiooni soomeugri rahvaste esindajad, seejärel tegi S. Csúcs kongressist kokkuvõtte ja tänas korraldajaid. Pidulik lõpetamine oli Szentendres vabaõhumuuseumis.

Kongressi ajal pidas koosoleku ka Rahvusvaheline Fennougristide Komitee (ICFUC), kes valis oma koosseisu 14 uut liiget. Komitee otsusel toimub järgmine, 12. rahvusvaheline fennougristide kongress 2015. aastal Oulus, kongressi president on Harri Mantila.

IRIS METSMÄGI, MEELIS MIHKLA,
PIRET NORVIK, VILJA OJA,
SVEN-ERIK SOOSAAR

LÜHIKROONIKA

- 1. detsembril toimunud rahvusülikooli 91. aastapäeva aktusel pälvis Tartu Ülikooli Rahvusmõtte auhinna kirjanik Mats Traat. Auhinnaga tunnustatakse inimest, kes on oma loominguga silmapaistvalt edendanud Eesti riiklikku ja rahvuslikku eneseteadvust.

- 3. detsembril toimus A. H. Tammsaare Muuseumi 6. sügiskonverents „Paradiisi küsimus. Paradiisi kuvand eesti kirjanduses”. Ettekannetega esinesid Toomas Haug („Paradiis: sissejuhatus”), Ulrike Plath („Aed ja aednik eesti kirjanduses”), Kersti Koll („Aleksander Tassast”), Elo Lindsalu („Leida Kibuvitsa „Paradiisi pärisperenaine”), Elle-Mari Talivee ja Kadri Tüür („Paradiis maa peal. Tõnu Õnnepalu „Paradiisist”), Maarja Vaino („August Gailiti teekond Helloli saarele”), Andreas Kalkun „Taevaskäijate Paradiis. Eesti protestantlike prohvetite nägemustest”) ja Riho Saard („Lunastuse-teema teoloogiline aspekt Tammsaare romaanis „Põrgupõhja uus Vanapagan”).

- 3.–4. detsembril korraldas Tartu Ülikooli vene kirjanduse õppetool rahvusvahelise seminari „Rahvused kirjanduses”. Räägiti sellest, kuidas vaatleb vene kirjandus poolakaid, soomlasi, läänemeresoomlasi, baltisakslasi, eestlasi jt rahvusi. Käsitleti ka juutide kujutamist ukrainlaste pärimuslikus ajaloos ning baltisakslaste kujutamist eesti ja läti kirjanduses jm. Seminaril esinesid slavitid Saksamaalt, Leedust, Lätist, Venemaalt ja Eestist, kogenud teadlaste kõrval said sõna ka doktorandid.

- 6. detsembril andis Soome suursaadik Eestis Aleksi Härkönen Soome Vabariigi aastapäeva vastuvõtul president Tarja Haloneni nimel üle Soome riiklikud teenetemärgid viiele Eesti keeleteadlasele elutöö eest Soome ja Eesti suhete arendamisel ning soomeeesti sõnaraamatu koostamisel. Valdek Pall pälvis Soome Lõvi Rüütelkonna

komandöriiristi, Paul Kokla Soome Valge Roosi Rüütelkonna 1. järgu rüütliristi, Helga Laanpere ja Madis Norvik Soome Lõvi Rüütelkonna 1. järgu rüütliristid ja Anu Haak Soome Lõvi Rüütelkonna rüütliristi.

- 7. detsembril Kirjandusmuuseumis toimunud folkloristide teisipäevaseminariteema oli „Aardejutud ja nende kogujad. Tõnu Võimula”. T. Võimula (1871–1955) oli rahvaluulekoguja, kelle peamistest tegevusaladest on Rein Saukas „Eesti mõistatuste allikaloo” IV köite (2009) isikuregistrisse moodustanud pika loetelu: käsitööline, soldat, maaler, maadleja, spordi- ja karskustegelane. Mare Kalda seminariettekan-des oli põhitähelepanu all Võimula noteeritud jutud ja teated peidetud varandustest.

- 9.–10. detsembril korraldasid Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituut ja Eesti Kirjanike Liit Tallinna kirjanike majas konverentsi „Nurklikud nullindad. Konverents eesti nüüdiskirjandusest”. Avasõnad lausus Piret Viires. Kahel päeval vaeti eesti kirjanduse suundumusi XXI sajandi esimesel kümnendil. Ettekannetes oli vaatluse all omaeluloolisus, reisikirjad, naiskirjandus ja veel mitmed nullindate kirjanduse nurgad, näiteks kirjandus ja reklaam, veebikirjandus, näitekirjandus ja noorkirjandus. Kaks ettekannet keskendusid ka uuema kirjanduse õpetamise probleemidele. Üles astusid Cornelius Hasselblatt, Anneli Kõvamees, Elo Lindsalu, Tiit Hennoste, Johanna Ross, Igor Kotjuh, Toomas Kiho, Kajar Pruul, Luule Epner, Piret Viires, Eia Uus, Priit Kruus, Andrus Org ja Berk Vaher.

- 10. detsembril kaitses Valts Ernštreits Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudis doktoritöö „Liivi kirjakeele kujunemine”. Juhendaja oli filoloogiadoktor Tiit-Rein Viitso, opo-

nent prof dr Eberhard Winkler (Göttingeni ülikool). Väitekirj jälgib liivi kirja-keele arenemist alates esimeste liivikeelsete raamatute ilmumisest kuni viimaste katkematut kirjakeele traditsiooni jätkanud liivikeelsete allikateni. Ajaliselt hõlmab see ajavahemikku alates 1863. aastast kuni aastani 1982.

- 10. detsembril korraldas Eesti Kirjandusmuuseum Ants Orase 110. sünniaastapäevale pühendatud seminari. Avasõnavõtuga esines Anne Lill. Jüri Talvet kõneles Ants Orase taaselusamise katsest XXI sajandi hakul, Anne Lange Orase raamatukogudest, Sirje Olesk Ants Orasest ja eesti kirjandusest ning Janika Kronberg Ants Orasest eesti kirjanduse kriitikuna. Janika Päll vaatles Orast Vergiliuse „Aeneise” tõlkijana, Mihhail Lotman kõneles ühest „saksa” värsimöödust Goethe „Faustis” ja selle tõlgetes ning Peeter Torop autokommunikatiivsest August Sangast.

- 13. ja 20. detsembril peeti Eesti Keele Instituudis Tallinnas talveseminari. Instituudi teadlased esinesid oma möödunud aasta tööd kokku võtvate ettekannetega, tutvustades käsil olevaid uurimisteemasid ja valminud töid keele- tehnoloogia, keeleteaduse, sõnavara, soome-ugri keelte ja murrete alalt ning andes ülevaate aasta jooksul külastatud teaduslikest konverentsidest.

- 20.–21. detsembrini korraldati Eesti Kirjandusmuuseumis 54. Kreutzwaldi päevade teaduslik konverents. Avaettekannet oli Urmas Varblaselt. Traditsiooniliselt kõneles Eesti Kirjandusmuuseumi direktor Janika Kronberg 2010. aastast nende asutuses. Esimesel päeval esinesid Karl Muru („Kalju Lepik Paomaal ja Maarjamaal”), Triin Soomets („Sellest saab rääkida”), Katre Talviste („Eesti romaanist Prantsusmaal”), Peeter Olesk („Gustav Suitso terminoloogia saatusest”), Vello Paatsi („Kuidas eestlane õppis lugema ja kirjutama?”) ja Kadri Tüür („Mida lugest Juhan Smuul? Vähetuntud reisi- kiri „Dollarite maa”). Selleaastase Ivar Ivaski stipendiumi sai Triin Soomets. Teine, folkloristikapäev oli pühendatud raha teemale. Esinesid Mare Kalda („Ühe pealtnähtud rahavestluse eel- ja järelmõtteid”), Nikolai Kuznetsov („Kui palju maksab oravanahk? Mõtteid komi rahast”), Paul Hagu („Raha temaatika Anne Vabarna lauludes: mured ning rõõmud”), Kanni Labi („Krabisev ja kõlisev eestikeelses aegruumis”), Anneli Baran („Rahast eesti fraseoloogias”) ja Pille Kippar („Maksamine ja kättemaksamine Vanapaganamuinasjuttudes”).